



<b>Detská psychiatrička: Deti na Slovensku zomierajú, lebo sa o ne nemá kto starať</b> . . . . .	2
Online, dennikn.sk, 20. 10. 2022, 9:25	
<b>Host' Rádia Regina - Východ</b> . . . . .	7
Rozhlas, Host' Rádia Regina - Východ, 20. 10. 2022, 11:09	
<b>Host' Rádia Regina - Východ</b> . . . . .	8
Rozhlas, Host' Rádia Regina - Východ, 20. 10. 2022, 11:20	
<b>Host' Rádia Regina - Východ</b> . . . . .	9
Rozhlas, Host' Rádia Regina - Východ, 20. 10. 2022, 11:32	
<b>Zásadný pokrok elektromobilov na dosah. Gigant chce vyrobiť batérie pomocou kvantových technológií</b> . . . . .	10
Online, fontech.startitup.sk, 20. 10. 2022, 12:28	
<b>Vesmírne sústavy možno ponесú náš názov. Slovensko sa zapojí do ich výberu</b> . . . . .	12
Online, tvnoviny.sk, 20. 10. 2022, 20:20	
<b>Jesenný CyberSecurityDay 2022</b> . . . . .	13
Online, zive.aktuality.sk, 21. 10. 2022, 6:20	



## Detská psychiatrička: Deti na Slovensku zomierajú, lebo sa o ne nemá kto starať

20. 10. 2022, 9:25, Zdroj: [dennikn.sk](https://dennikn.sk), Vydavateľ: N Press, s.r.o., Autor: Veronika Folentová, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 284 637 GRP: 6,33 OTS: 0,06 AVE: 2099 Eur

Marihuana je dnes už smiešna vec, hovorí detská psychiatrička Terézia Rosenbergerová. Keď bola na jar výzva na jedenie liekov, jedno dievča po nej zomrelo. "Druhé skočilo pod vlak, viacero detí bolo na ARO v kritickom stave."

Terézia Rosenbergerová je hlavná odborníčka pre detskú psychiatriu ministerstva zdravotníctva. V univerzitnej nemocnici v Košiciach má ambulanciu, kde sa venuje desiatkam detí. V rozhovore hovorí o tom, ako ťažko zvládajú návrat do školy, a aj o tom:

aké sú dnes možnosti liečby pre deti s anorexiou či depresiou;

o riskantnej detskej výzve na jedenie liekov, pri ktorej zomrelo dieťa;

aké chyby robia rodičia vo výchove aj pri tom, keď sa objaví problémové správanie;

či sa závislosti a výzvy rozširujú aj preto, že deti majú doma všetko.

Ako sa zmenil duševný stav detí po pandémie?

Podľa skúseností z ambulancie rozdeľujem pandémiu na asi štyri obdobia. Prvé prinieslo pre nás všetkých prekvapenie a strach, obrovskú úzkosť. Nik nevedel, čo sa stane, všade sme čítali, koľko je chorých, hospitalizovaných, mŕtvych. Pandémia si vynútila sociálnu izoláciu, deti ostali doma. Rodičia na takúto situáciu neboli pripravení. Niektorí sa učili s deťmi, väčšina detí sa neučila. Všetci dúfali, že to bude týždeň, dva; nik nepočítal, že to bude trvať tak dlho. Do ambulancie najčastejšie prichádzali deti z detských domovov, deti s autizmom a deti s veľkou úzkosťou či strachom po smrti blízkych. Deti z detských domovov boli naučené na určitú voľnosť, mnohé sa rady potulovali, navštevovali svoje rodiny a zrazu boli zatvorené. Prejavovali sa ťažké poruchy správania. Deti s poruchami z autistického spektra, teda hlavne s autizmom, boli naučené chodiť do zariadenia, kolektívu, kde bol režim a systém. Rodičia s nimi doma netrúfali väčšinu času. Odrazu zostali doma, rodičia s nimi nevedeli pracovať, štruktúra programu a režim sa narušili. Rodičia nevládali, nevedeli, čo s nimi robiť, ako sa učiť, ako ich zabaviť. Na obidvoch stranách – aj u rodičov, aj u detí – sa zvýšila agresivita a nepokoj.

Aká bola druhá vlna?

Deťom sa zmenil život, odrazu mohli robiť veci, ktoré dovtedy neskúsili. Začali utekať z domu, tajne sa stretávali s priateľmi, hlavne stredoškolská mládež vyhľadávala chaty – veď tam boli izolovaní, nemohli sa nakaziť, stretávali sa v prírode, veď prechádzky boli dovolené. Rozmohli sa úteky, klamstvá aj závislosti. Mnohí si zvykli, že doma je dobre, niektorí tam aj popíjali. Mala som siedmaka, ktorý si otvoril fľašku vína, zapálil si cigaretu a fajčil tak, aby to učiteľka videla na obrazovke. Keď sa ho spýtala, čo to robí, odvrkol, že je doma. Nohy mal na stole a provokoval. Deti skúšali, kde je hranica, čo môžu a čo nie. Veľa detí malo úzkosť a depresiu, lebo stratili kamarátov. Veľmi sa rozmohlo online šikanovanie. V tretej vlne sa posilnila agresivita, šikanovanie, závislosti. Deti úplne zleniveli.

Ako sa to prejavuje?

Neboli motivované učiť sa. Prestali chodiť na krúžky, mali veľa voľného času, všetko bolo na webe, žili na mobiloch a počítačoch. A nie všetky deti počítače mali. Mala som učiteľku, ktorá mohla učiť len večer, lebo cez deň nemala signál. Rodičia sa sťažovali, zlostili, že musia sedieť s deťmi a majú zabíť celý deň. Boli aj rodiny, kde mali len jeden počítač a matka musela byť pripojená a pracovať z domu. A tri či štyri deti mali jeden počítač, na ktorom sa mali učiť. Bolo to nemožné pre všetkých. Rástla agresivita, násilie a v rodinách bolo veľa nepokoja. Veľa rodín sa rozpadlo. Mnoho rodičov prišlo o prácu, zomrelo veľa starých rodičov, ale aj mladých ľudí. Bolo to zlé obdobie.

Teraz sme v ktorej fáze?

Teraz je štvrtá. Veľmi veľa detí prichádza s tým, že chcú individuálny študijný program, nechcú chodiť do školy. Zvykli [lock]si byť doma, je to pohodlnejšie, raz za čas idú na preskúšanie, kde dostanú jednoduché otázky. Nemusia sa učiť toľko ako v škole, vstanú na poslednú chvíľu, môžu počas výučby jesť, lebo na chvíľu vypnú kameru, alebo sa hrať na tablete a tváriť sa, že študujú.

Nezvládajú návrat do školy?

Nie. Najmä ak ide o autistické deti, deti s Aspergerovým syndrómom, ale aj o tie, u ktorých sa v škole vyskytlo online šikanovanie. Aj tie chcú zostať doma. Prestali chodiť na krúžky, vysoké percento detí nemá žiadne záľuby, nikam nechodí. Na krúžky chodia na prvom stupni, keď ich ešte rodičia donúti, ale potom málokto. Deti sú doma samy, u mnohých sa rozvíjajú závislosti.

Aký veľký problém sú závislosti?

Veľa detí sa poškodzuje, je to ako epidémia. Púšťajú si to cez internet a jeden pred druhým sa vystatujú. Keď chce niekto zapadnúť, robí somariny, aby ho prijali do skupiny. Na jar bola veľká súťaž o to, ktoré dieťa zje viac liekov. Zomrelo nám dievča, druhé skočilo pod vlak,



viacero detí bolo na ARO v kritickom stave. Len pre hlúposť – kto viac znesie, kto viac skombinuje a kto čo vydrží. Skúšajú kombinovať lieky, extrakty z liekov. Marihuana je dnes už smiešna vec. Deti z prvého stupňa nad tým kývnu rukou. Mnohé používali aj nikotínové vrecúška, ktoré mohli mať pod rúškom a nebolo to vidieť. Keď prišla učiteľka, prehltli to. Nik ani nevedel, že niečo také majú, len zrazu boli zmenené, vydráždené a správali sa inak. Bolo toho veľa a boli to malé deti.

V akom veku?

Už aj na prvom stupni základnej školy. Vymieňali si medzi sebou informáciu, ako sa s vrecúškami vedia sústrediť a ako im to pomáha. A neboli to cigarety, ktoré rodičia vidia. Ale máme napríklad skupinu detí s ADHD, ktoré môžu reagovať aj paradoxne, teda výsledok takýchto látok môže byť úplne iný, sú podráždené, nervózne. Vedľajším účinkom je aj tachykardia, teda zrýchlená činnosť srdca, potenie, začervenanie a nervozita. V literatúre sa opisuje aj smrť, ale chvalabohu sme takéto dieťa sme, chvalabohu, nemali.

Klasické formy návykových látok ako alkohol, cigarety či marihuana idú do úzadia a častejšie sú lieky či iné formy?

Na východe bola na začiatku pandémie herba. Ide o trávy postriekané chemickými látkami. Keď to skonzumovali, ich správanie bolo úplne mimo racionálnej kontroly. Našťastie sa to veľmi nerozšíriло. Zato bolo veľmi veľa samovražedných pokusov aj dokonaných samovrážd. Mali sme tri alebo štyri po sebe. Boli to malé deti. Štrnásť či pätnásť rokov, to je veľmi málo na to, aby už nechceli žiť. Máme veľa detí, ktoré prídu, lebo chcú zomrieť, zabiť sa, nechcú tu byť a nie je im dobre. Možno je to aj preto, že dnes rodičia riešia všetko za deti. Deti potom nevedia riešiť bežné konflikty, nevedia znieť, že im niečo nevyjde, lebo sú nastavené, že keď niečo chcú, musí to byť. Ak sa niečo nepodarí, nevidia iné riešenie, len sa zabiť alebo si ublížiť. Nevedia, ako to zvládnuť, nevedia riešiť bežné problémy a konflikty. Všetko, čo nie je hneď a teraz, je tragédia.

Aké skupiny detí sa pokúšajú o samovraždu?

Ide to naprieč spoločnosťou. Mám veľa detí z dobrých rodín – majú všetko a hľadajú iné zážitky, ktoré sa za peniaze kúpiť nedajú. Preto experimentujú, poškodzujú sa a pri intoxikácii to výrazne preženu, až sa to môže skončiť sebazabitím. Alebo jazdia na kolobežke či bicykli tak nebezpečne, aby im hrozilo zranenie či smrť. Vedia, že sa to tak môže skončiť, a aj tak idú do toho. Chcú mať iný zážitok. Za peniaze už majú všetko, lebo rodičia im všetko kúpia.

Ilustračné foto – JumpStory

Čo by mali rodičia robiť inak?

S radami veľmi nepochodím. Keď poviem, že by deti mali doma pomáhať, tak mi na sociálnej sieti píšú, že som komunistka a také veci sa dnes už nerobia, lebo majú upratovačku, umývačku riadu. V rodinách, kde sú rodičia aspoň trochu reálni, máme systém, že napíšu domáce práce na lístoček a každý piatok si každý člen vyžrebuje rovnaký počet lístočkov a robí to týždeň. Na konci týždňa môže dostať vreckové. Keby deti mali pravidelné vreckové, za ktoré si môžu kúpiť aj hlúposť, možno by si ju ani nekúpili alebo si kúpenú vec budú vážiť. Ale rodičia im všetko kúpia, a tak si deti bežné veci nevážia.

Závislosti majú deti z toho, že sme rozmazaní?

Môže to byť z presýtenia a prebytku. Časť závislostí je z deprivácie – nie som šťastný a takto si chcem pomôcť. Ale jedna časť závislostí je aj z prebytku. Všetko, čo si nekúpim za peniaze, si nahradím netradičným zážitkom.

Je dnes u detí väčší problém skúšanie liekov ako alkohol?

Alkohol je a bude problém. Je rozšírený aj medzi dievčatami a v nízkych vekových skupinách. Od šiestej triedy základnej školy deti bežne pijú alkohol aj fajčia. Kúpia si to cez prestávku či po vyučovaní. Pijú nalačno, rovno z fľaše. Účinok je rýchlejší a horší. Všetky chcú byť silné a odvážne ako chlapci, dievčatá sú dnes málo dievčenské. Idú do vecí ako chlapci. Aj bitky sú rovnako časté ako u chlapcov, len chlapci si jednu či dve strelia a dievčatá používajú zákerné techniky – šklbú sa, škrtia, ťahajú za vlasy. Bitky dievčat sú horšie.

Pandémia teda stav duševného zdravia zhoršila?

Mám podstatne viac pacientov. Máme závažnejšie diagnózy, je veľmi veľa detí s poruchami príjmu potravy. Každý týždeň prichádza aspoň jedna nová. Teraz mám aj chlapca, ktorý prišiel s mentálnou anorexiou. To je raritné. Je viac tikov, obsedantno-kompulzívnych porúch. Veľmi stúpol počet autistov, depresií, musím povedať, že ide o ťažké depresie. Chodia aj malé deti, ktoré sú úzkostné, nepokojné. Veľmi veľa je samovražedných pokusov, intoxikácií aj závislostí. Narástla nielen kvantita, ale aj kvalita porúch, sú čoraz ťažšie.

Prečítajte si

Psychológ, ktorý pomáhal vystopovať strelca: Zaskočila ma jeho krutosť



## Ako sa prejavuje depresia u detí?

Rodičia prídu, že je dieťa zlé. Depresia u detí nie je vždy taká ako u dospelého, že je smutný a nič ho nebaví. U detí je to často spojené s poruchou správania – sú živé, vykrikujú, vyrušujú, zmenia správanie, prestanú sa učiť. Prídu preto, že majú poruchu správania. Teraz mám veľkého chlapca, ktorý nechodí do školy. Prišli s ním pre záškoláctvo, ale on je depresívny. Otec odišiel od rodiny zo dňa na deň a bez vysvetlenia. Chlapec nevedel, čo sa deje, otec nemal s mamou konflikty, syn tomu nerozumie. Otca mal rád. Má s ním teraz obmedzený styk, rodina nemá peniaze, mama musí veľa pracovať, nemá na nich čas, zmenila sa kvalita ich života. A dieťa zareaguje depresiou, prestane chodiť do školy. Škola preň nie je zaujímavá, keď rieši vzťah rodičov. Prišlo k nám dievča – druháčka na strednej škole – s poruchami správania, lebo papuľuje, odvráva, nič nechce robiť, má neporiadok v izbe, nič ju nezaujíma, a keď jej rodičia niečo povedia, kričí na nich, je agresívna. Nakoniec sme zistili, že dievča nemalo diagnostikovanú Aspergerovu poruchu. Nik jej nerozumel, tak začala byť depresívna. Jej jediná obrana boli poruchy správania. Tým sa bráni.

Čo je po pandémie pre duševné zdravie detí najnebezpečnejšie?

Nadmerné používanie sociálnych sietí. A tam je oveľa viac zbytočných a nezmyselných informácií ako doteraz. Šikanovanie, deti sú tvorivé, každé príde s nejakou hlúposťou a ostatní to zopakujú. Napríklad tohtoročná tretiačka v minulom školskom roku prišla s tým, že im spolužiačka nakázala, aby všetky dievčatá prišli oblečené v čiernom, inak sa s nimi nik nebude kamarátiť. To sú osemročné deti a už tam je takýto teror. To malé dieťa je bezradné, nevie si predstaviť, že sa s ním nebude nik kamarátiť. A tak v čiernom príde. Tieto výzvy sa robia v čoraz nižšom veku a zhoršuje sa to. Ďalej je tu zmena sociálneho statusu. Čoraz viac ľudí sa má horšie. Dieťa to nechápe, aj ono chce mať mobil, pekné šaty, dobré jedlo...

Ako sa to prejavuje?

Deti chcú mať to, čo majú ostatní. Prišli k nám rodičia s dcérou, lebo ukradla peniaze, aby si kúpila slúchadlá za 50 eur. Všetky spolužiačky ich už majú a smejú sa jej, že ona ich nemá. Tak si peniaze na ne ukradla. Sú deti, ktoré za peniaze posielajú svoje fotografie a komunikujú s ľuďmi, aby mali dobré šaty a veci. Deti sme naučili, že mať je dôležité. Sme priveľmi konzumní. Je to bezvýhodiskové. Stále je v spoločnosti veľa úzkosti, strachu, je tu strašenie, že nebude elektrina, voda, vajcia, vedľa je vojna. Ani moja generácia už našťastie nezažila vojnu a nevieme si to predstaviť. Žijeme v strachu a to vplýva na situáciu v rodinách.

Aká generácia dospelých vyrastie z týchto detí?

Netuším. Niekedy týmto deťom nerozumiem. Chodíme do táborov a deti sa nevedia hrať. Behajú, kričia, sedia vedľa seba a píšú si. Nič ich nezaujíma, nevedia sa spolu rozprávať, všetko ohundrujú. Ísť sa prejsť je katastrofa, nie sú naučené niekam chodiť. Ešte tak na kúpalisko, kde môžu niečo podchvíľou zjesť alebo si kúpiť. Táto generácia však nikdy inak nežila. Moja generácia bola naučená na iný život a my starí a starší sme mnoho vecí stále neprijali, lebo tomu nerozumieme. Aj preto sme nešťastní. Deti, ktoré sa v tejto dobe narodili, však nič iné nepoznajú, je to pre ne norma a neriešia, že by to mohlo byť aj inak. A prichádza generácia veľmi arogantných rodičov.

Ako to vyzerá?

Chcú mať všetko a hneď. Táto generácia rodičov veľmi selektuje. Povedia, čo všetko im prekáža a čo nechcú. Dnes prišiel otec, ktorého syna nechceli vziať na školský výlet, lebo má pečiatku, že bol na vyšetrení u psychiatra. Odo mňa chcel, aby som sa zaručila, že na výlete nič neurobí. Ale ako sa mám zaručiť, že sa nič nestane, že ho nik nevyprovokuje? A otec mi s plačom povie, že rodičia spolužiakov nechcú, aby jeho syn s nimi chodil do školy, lebo bol na psychiatrii. Psychiatria je pre ľudí. Veľmi veľa ľudí chodí na vyšetrenia a nie je to hanba ani hendikep. Duševné zdravie je najdôležitejšie, keď nefunguje centrála, nefunguje nič.

Je to u detí väčšia stigma ako u dospelých?

Deti to prežívajú ako veľkú frustráciu, lebo zažívajú výsmech. Prichádzajú s tým, že nechcú byť pacienti. Boja sa výsmechu. Veľa rodičov prichádza, aby sme im vypýtali pečiatku z iného oddelenia, lebo nechcú mať pečiatku od psychiatra. To predsa nie je možné. Ja sa za svoju prácu nehanbím, snažím sa ju robiť dobre, ale ľudia nie sú ochotní prijať, že majú problém, aj keď nikto, kto sem príde a rieši svoj problém, sa hanbiť nemusí. Hanbiť by sa mali tí, ktorí ho neriešia.

Veľký problém je dostupnosť detských psychiatrov. V apríli bolo na celom Slovensku dostupných len 117 psychiatrických lôžok, čo je podľa psychiatrov absolútne nedostatočné. Zlepšilo sa to?

Nezlepšilo. Len minister urobil výnimku, že šesť nemocníc môže prijať adolescentov starších ako 16 rokov na lôžka pre dospelých na nevyhnutný čas. Ale masovo to nerobia a bojujeme o každé jedno lôžko. Výzvy na prestavbu a dostavbu nemocníc sú v nedohľadne, nik nevie, kedy to bude. Dospeláci a spoločnosť si neuvedomujú, že z týchto narušených detí nevyrastú zdraví dospelí.

Viaceré psychiatrické oddelenia hovoria, že pre nedostatok kapacít prijímajú len akútne stavy – depresie, anorexie, pokusy o samovraždu. Ako je to u vás?



V Košiciach nemáme detské lôžka. Posielame ich do Michaloviec, Prešova a Martina, tam najčastejšie. Neodvážim sa poslať ľahký prípad. Deti mi sem chodia každé dva či tri dni, komunikujem s nimi na sociálnych sieťach, aby som ich podržala, aby sa nestalo niečo zlé.

Nie sú kapacity pre každého, kto potrebuje pomoc?

Nie sú. Nemám kam poslať dievčatá s anorexiou, mám ich ambulantne. Pre poruchy príjmu potravy máme päť lôžok na celé Slovensko v Bratislave. Občas nám takéto poruchy vezmú nakrátko, len na najnutnejší čas, niekoho do Martina. Je vždy veľmi riskantné viesť ich ambulantne, lebo nevidíte do metabolizmu, ako rýchlo sa môže zmeniť.

Koľko takýchto dievčat teraz máte?

Momentálne ich mám v ambulancii 12. Takto sa to drží dlhodobo. Vedela by som si predstaviť liečbu obsedantno-kompulzívnej poruchy na jednom pokojnom oddelení. Robila by sa s nimi terapia, aby sa dali do poriadku. Kedysi to bola piata najčastejšia porucha pri invalidných dôchodkoch, lebo pre rituály a návyky títo ľudia nevedia bežne pracovať. Absolútne nemáme lôžka pre závislosti. Vedela by som si predstaviť lôžka pre hráčov a deti, ktoré už ani nejedia, nespia a pomaly majú na izbe nočník, aby nemuseli nikam chodiť od počítača. Nehovorím o autistoch, aspergeroch, ktorí potrebujú aspoň stacionár, aby sa naučili fungovať v kolektíve a vedeli sa zaradiť. A to nehovorím o rodičoch, rodičia veľmi potrebujú komunitu. Od roku 1998 robím tábory, ale tento rok som mala prvýkrát málo detí a veľmi veľa rodičov. Prišlo 37 rodičov a boli veľmi radi, že sa mohli stretnúť a hovoriť spolu o tom. Lebo v práci o tom nebudú hovoriť ani s kamarátmi. A tu sa vedeli porozprávať. Rodičia si musia uvedomiť, že nie sú vždy príčinou toho, že sa niečo deje. Aj keď robia chyby, dá sa s tým pracovať.

Roky sa hovorí o nedostatku detských lôžok aj stacionárov a stále to nie je.

Lebo sa o detskú psychiatriu málokto zaujíma. Aj v učebnici psychiatrie je detská časť na konci. Nezačíname od 18 rokov, dieťa si nabaľuje patológiu od malička. Dieťa ide do života s balíkom, my si jeho problémy nevšímame a nepozeralme sa na to. Detskú psychiatriu som začínala v roku 1987 a vtedy išlo o pomočovanie, tiky, boli deti, ktoré potrebovali znížiť agresivitu, niektoré nespali, keď sa niekto rozviedol. Oproti dnešku to bola prechádzka ružovou záhradou. Detská špecializácia je veľmi ťažká, lebo to nie je len pacient, ktorý je motivovaný. Ale je to dieťa, škola, rodič – celé okolie, je to veľký balík a musíte pracovať so všetkými naraz. Na deti sú potrebné nervy a trpezlivosť. Dieťa nepríde a nepovie, čo mu je a ako sa cíti. Povie kopec iných vecí a vy musíte prísť na to, čo mu je. Učitelia tlačia na rýchle vyriešenie. Každá časť toho balíka má svoje záujmy. Rodičia aj klamú. Často sa až na treťom či štvrtom stretnutí dozviem, kde všade už boli. Rodičia chodia a testujú lekárov, lebo chcú počuť, že s ich dieťaťom nič nie je, aby to nemuseli riešiť. A hľadajú niekoho, kto im to potvrdí. Problém je, či pcháme hlavu do piesku alebo nie. Odhaliť problém, nájsť riešenie a pomôcť nie je jednoduché.

Prax už máte 30 rokov. Zažili ste už takéto ťažké obdobie?

Väčší problém je s rodičmi ako s deťmi. Každé dieťa, ktoré príde v ťažkom stave, je problém, ale väčší je s rodičmi, ktorí sú nekritickí a nevedia prijať, že ich dieťa má problém. Sú rodičia, ktorí majú konflikty alebo sú v rozvodovom konaní. Zakrývajú problémy alebo si každú takúto vec navzájom vykričia, prípadne zakážu styk dieťaťa s rodičom. Práca s rodičmi je omnoho ťažšia. A veľká časť detí, ktorá ku mne chodí, je z rozvedených rodín a ich problémy sú dôsledkom zlej striedavej starostlivosti.

Ako to myslíte?

Dnes nie je dobre vymyslená. Sú páry, ktoré to zvládnu, ale dieťa pri striedaní nemá domov. A dieťa ho potrebuje. Sú prípady, keď dieťa muselo ísť k otcovi, ktorý ho zneužíval alebo bil pred jeho očami matku. Súd nariadi striedavú starostlivosť, lebo rodič na to má právo. Ale kde sú práva tých detí? A často tu ide o to, aby rodič nemusel platiť výživné. Len málo rodičov príde s dieťaťom, že sa začína prejavovať nejaký problém a chcú sa poradiť, aby sa nezhoršil. Sú takí, ale je ich málo. Vtedy nám stačí pár sedení a vieme to vyriešiť. Asi polovica detí u mňa nemá vôbec lieky. Keď je rodič rozumný a vieme si vysvetliť, čo nemá robiť alebo čo má zmeniť, vieme to vyriešiť. Ale potom príde rodič, čo si načíta niečo z Modrého koníka a začne ma skúšať, poučovať.

Odmietajú rodičia častejšie lieky ako v minulosti?

Psychiatrickú liečbu často odmietajú, lebo videli Prelet nad kukučím hniezdom a iné americké filmy, kde chodia zdrgovaní zombíci. To, že ich deti fajčia, pijú a berú drogy, neriešia. Ide im len to, aby nemal polovicu tabletky, lebo to je strašné. Boja sa návykovosti, aj keď antidepresíva, lieky na liečbu ADHD nie sú návykové. Sú ľudia, ktorí si to dajú vysvetliť. A keď rodič príde, že nechce, absolútne ich nepresviedčam. Môžu skúsiť voľne dostupné lieky, bylinky, čaje, terapiu. Nie som odmeňovaná za to, že deti konzumujú lieky. Nie je môj záujem dávať deťom lieky. Často chodia deti z marginalizovanej skupiny, ich deti sú ako rozbušky, nedajú sa zvládnuť. A keď sa matky spýtam, či fajčila a pila počas tehotenstva, povie, že áno. Táto skupina matiek si hneď pýta lieky. Ich deti majú abstinenčný syndróm, už z maternice sú navykuté na alkohol či nikotín, samozrejme, dôsledky návykovosti matky sa odrazia na zrelosti nervovej sústavy dieťaťa. Deti nemôžeme držať v narkóze. Ja by som ženám, ktoré pijú a fajčia počas tehotenstva, nedala pôrodné, myslím si, že by sa situácia potom zlepšila. Každá skupina má svoje špecifiká, ktoré u nich riešime.



Pracujete 30 rokov, ste hlavná odborníčka. Máte nádej, že sa situácia zlepší?

Detských psychiatrov je málo. Keď som začínala, mala som primára, ktorý nepustil dieťa z hospitalizácie skôr ako o tri mesiace. Hovoril, že ak ho vyrieši poriadne na prvýkrát, tak sa už nemusí vrátiť. Teraz trvajú prvé pobyty, či ide o anorexiu, či depresiu, dva či tri týždne. Domov odchádzajú nedoliečení, lebo je potrebné ich rýchlo prepustiť. Aj kvôli poisťovni, aj kvôli miestam. S poisťovňami sú zmluvy na 28 dní na hospitalizáciu. A potom je chronické lôžko, ale tri mesiace môžu byť len v liečebni. Tú máme jednu na Slovensku na 1,3 milióna detí. To je čistá hanba. Jedine, že sa do toho vloží súkromný sektor. Ale nie sú sestry. Stále niečo nie je. Vráti sa nám to, je to časovaná bomba. Detí a problémov bude stále viac a bude sa to musieť riešiť. Keď príde rodina, ktorá žije vo Veľkej Británii, chcú len potvrdiť diagnózu. Keď sa vrátia, dostanú stacionár, starostlivosť. Úplne inak sa o nich starajú. Je mi to ľúto, lebo aj naše deti by si zaslúžili takú starostlivosť. O chvíľu budeme nefunkčná spoločnosť, nemáme následnú starostlivosť, mnoho ľudí tak skončí na invalidnom dôchodku. A to aj ľudia s aspergerovým syndrómom, ktorí majú dobrý intelekt, vedeli by robiť, ale na to treba, aby sme ich akceptovali a vytvorili im podmienky.

Ilustračné foto – JumpStory

Ste hlavná odborníčka pre detskú psychiatriu. Ako reagujú na ministerstve, keď im toto poviete?

Hovorím štyri roky to isté. Keď sa konečne k niečomu dostaneme a všetci pochopia, a aj si niečo sľúbime, tak sa zmení vedenie a začíname odznova. Hovoríme to tisíckrát, chodím, píšem, hovorím opakovane, počuli to už všetci. Aj do médií hovoríme, ale neurobilo sa nič, lebo všetko stojí na peniazoch a sľuboch a plánoch obnovy, termíny sú v nedohľadne. Ak by to nebolo všetko také zložité a byrokratické, tak by sme vedeli byť inde.

Zomierajú dnes deti aj preto, že ich nevieme liečiť a nie je dosť kapacít, aby sme im poskytli pomoc?

Áno. Zomierajú. Mali sme dievčinu, ktorá mala 15 rokov, dospeláci ju odmietli, lebo ešte nemala 16 rokov. Na detskom si nemohli dovoliť prijať také agresívne dievča, lebo tam majú deti s autizmom, ťažkými depresiami. Ak by ju prijali, rozbilo by to celé oddelenie, deti by sa jej báli. Bola agresívna a nepríjemná, lebo ju nik nemal rád. Bola depresívna. Vyhodili ju z domu, nik ju nechcel. Potulovala sa od zariadenia po zariadenie. Mala depresiu s poruchami správania. A nakoniec spáchala samovraždu. Ak by sme jej vedeli poskytnúť pomoc, nemuselo sa to stať. A nie je jediná. Všetky pokusy o samovraždy, výzvy, intoxikácie, to sú veľké výkričníky dospelým.

Prečo to tak nik nevnímá?

Lebo to nik neberie ako problém. Nemáme pre nich miesta, nemá kto s nimi pracovať. Musíme vychovať generáciu detských psychiatrov. Ale keď nemáme lôžka, kde sa to majú naučiť? Nevidia detských pacientov. Chodia mi sem lekári pred atestáciou. Päť rokov sú v praxi a až u nás prvýkrát vidia detského psychiatrického pacienta. Sú v šoku. Musí sa to celé zmeniť. Veľmi málo ľudí má záujem, lebo o tom málo vedia. Nevenuujeme sa duševnému zdraviu, a už vôbec nie duševnému zdraviu detí. Robili sme zbierku, dopadla katastrofálne. Na to, aby sme podporili duševné zdravie, dáme 50 centov. Hanbím sa, že duševné zdravie na Slovensku vyzerá, ako vyzerá, že sú pre nás dôležitejšie všetky konzumné veci ako zdravé a šťastné deti.

Terézia Rosenbergerová

Detská psychiatrická I. psychiatrickej kliniky UNLP Košice. Hlavná odborníčka ministerstva zdravotníctva pre detskú psychiatriu. Vysokoškolské štúdium na Lekárskej fakulte **UPJŠ** Košice ukončila v roku 1980 a krátko nato nastúpila na vtedajšie psychiatrické oddelenie v tzv. Novej nemocnici, čo je súčasná UNLP Košice. Atestovala v odbore psychiatria a v roku 1996 v odbore detská psychiatria.

Foto &#8211; UNLP

Autor: Veronika Folentová



## Hosť Rádia Regina - Východ [🔗](#)

📅 20. 10. 2022, 11:09, Relácia: **Hosť Rádia Regina - Východ**, Stanica: **Rádio Regina (východ)**, Vydavateľ: **Rozhlas a televízia**

**Slovenska**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

Dosah: **11 836 GRP: 0,26 OTS: 0,00 AVE: 2574 Eur**

[strojový prepis] ...*Hosť Rádia Regina - Východ Október, mesiac úcty k starším. Aj to je dôvod, pre ktorý som si pozvali do štúdia dnešnú hostku, ktorú už vítam medzi nami. Je ňou doktorka Zuzana Katare. Nejako vás ústavu sociálnej a behaviorálnej medicíny Lekárskej fakulty **univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**? Dobrý deň, vitajte, dobrý deň, ďakujem pekne za pozvanie...*



## Host' Rádia Regina - Východ [🔗](#)

📅 20. 10. 2022, 11:20, Relácia: **Host' Rádia Regina - Východ**, Stanica: **Rádio Regina (východ)**, Vydavateľ: **Rozhlas a televízia**

**Slovenska**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

Dosah: **11 836 GRP: 0,26 OTS: 0,00 AVE: 3072 Eur**

[strojový prepis] ...*Host' Rádia Regina - Východ* Hostia Rádia Regina vy. Dnes je hostkou v našom štúdiu doktorka Zuzana opatrenia Kováč a z Lekárskej fakulty h. **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Okrem toho, že pôsobíte na tamojšom ústave sociálnej a behaviorálnej medicíny, ste zároveň členka správnej rady európskej asociácie verejného zdravotníctva, predsedníčka...





## Hosť Rádia Regina - Východ [🔗](#)

📅 20. 10. 2022, 11:32, Relácia: **Hosť Rádia Regina - Východ**, Stanica: **Rádio Regina (východ)**, Vydavateľ: **Rozhlas a televízia**

**Slovenska**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

Dosah: **11 836 GRP: 0,26 OTS: 0,00 AVE: 3936 Eur**

[strojový prepis] ...*Hosť Rádia Regina - Východ* kádre nejako vám a z lekárskej fakulty **univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** pred týždňom sme krátko vysvetlili pojem sociálna medicína. To, ako rôzne faktory vplývajú na naše zdravie, nielen fyzické, ale či už vzdelanie, alebo pracovné možnosti príležitostí. A október mesiac úcty k starším. A často práve seniori sú...



## Zásadný pokrok elektromobilov na dosah. Gigant chce vyrobiť batérie pomocou kvantových technológií

20. 10. 2022, 12:28, Zdroj: [fontech.startitup.sk](https://fontech.startitup.sk), Vydavateľ: Startitup s.r.o., Autor: Mária Šimovič, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Dosah: 44 113 GRP: 0,98 OTS: 0,01 AVE: 1047 Eur

Najviac limitujúcim faktorom súčasných elektromobilov sú jednoznačne batérie. Ich kapacita, respektíve energetická hustota zabezpečuje dojazd v reálnych podmienkach zhruba 400 km na jedno nabitie. VW v spolupráci s kanadskou firmou Xanadu ale začína pracovať na vývoji revolučných batérií, ktoré využijú princíp kvantových technológií.

Spoločnosť Xanadu je lídrom v oblasti kvantových technológií a kvantových počítačov, pričom s automobilkou VW spájajú sily v rámci viacročného výskumu. Kvantové počítače nebudú priamo súčasťou nových batérií, no použijú ich na výskum materiálov, aby zdokonalili súčasnú batériovú technológiu.

### Menšie, ľahšie a efektívnejšie akumulátory

Batériové technológie a chémia batérií je dôležitou otázkou posledných rokov a tak sa nie je čomu diviť, že do ich vývoja sa zapája stále viac firiem. Automobilka VW si dala za cieľ v rámci tejto spolupráce vytvoriť akumulátory pre elektromobily, ktoré by mohli byť menšie, ľahšie a hlavne lacnejšie na výrobu.

### VW (Úprava redakcie)

To by prinieslo hneď niekoľko benefitov najmä pre samotných spotrebiteľov. Lacnejšia výroba batérií by mala za cieľ zníženie ich ceny, a teda aj zníženie ceny elektromobilov ako takých. Menšie a ľahšie akumulátory pomôžu zvýšiť dojazd elektrických áut na jedno nabitie a vďaka novým chémiám môžu výrobcovia zlepšiť aj nabíjacie krivky.

### Kto prinesie revolučné batérie ako prvý?

Na batériách novej generácie pracuje veľké množstvo firiem a mnohé z nich ich už dokonca testujú v praxi. Asi najďalej je v tomto smere čínska spoločnosť CATL, ktorá vyvíja takzvané Qilin batérie. Batéria Qilin, pomenovaná po bájnom tvorovi v čínskej mytológii, ponúka rekordnú efektívnosť využitia objemu, až 72 %. Pre porovnanie, prvá generácia, ktorá bola uvedená na trh v roku 2019, mala efektívnosť využitia objemu na úrovni 50 %.

Zvýšila sa taktiež energetická hustota batériového systému, a to až na 255 Wh/kg. Podľa dostupných informácií ide o batériu s vôbec tou najvyššou úrovňou integrácie. CATL, ktorá dodáva batérie mnohým výrobcom automobilov, vrátane BMW, Tesly, či Volkswagenu, tvrdí, že vďaka novým technológiám Qilin poskytne elektrickým vozidlám dojazd až 1 000 km.

### VW ID.5 GTX ti prirastie k srdcu

### GALÉRIA + 33

### Ambície má aj firma zo Slovenska

Slovenské batérie do elektromobilov od InoBat Auto sú podľa kórejského testovacieho centra NCT vysoko výkonné a bezpečné. Batérie slovenskej spoločnosti boli porovnávané s batériami ako Samsung a LG Chem, ktoré využívajú najväčšie automobilky sveta.

Batéria NMC622 od InoBat Auto sa na 85 % svojej kapacity nabije za 30 minút a pri -20 °C poskytne 77 % zo svojej celkovej kapacity. Lákavo znie aj fakt, že po 600 cykloch stratí len 9 % zo svojej pôvodnej kapacity a úplný koniec životnosti tak môžu zákazníci očakávať až po dosiahnutí 1300 – 1350 cyklov, uviedla vedkyňa Andrea Straková Fedorková z Ústavu chemických vied na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.

### V hre sú aj batérie z prírodných zdrojov

Vedci Marylandskej univerzity našli spôsob, ako zúžitkovať tony odpadu v podobe schránok kôrovcov. Kôrovce sú obľúbenou pochúťkou a v reštauráciách po celom svete. Z týchto morských živočíchov sa však vzniká množstvo odpadu v podobe tvrdých schránok, ktoré sa nijak zvlášť nevyužívajú.

V budúcnosti by sa ale všetko mohlo zmeniť, nakoľko tieto schránky obsahujú látku s názvom chitín, ktorá sa dá extrahovať a v kombinácii so zinkom z nej vzniká elektrolyt. Ten je následne možné použiť v batériách a aby toho nebolo málo, takýto akumulátor vykazuje výborné energetické vlastnosti. Vďaka organickému pôvodu je navyše takýto elektrolyt ekologický. Následná recyklácia a prípadný rozklad v prírode nie je tak závadný, ako pri bežných lítiových akumulátoroch.

Ďalším obrovským benefitom takéhoto elektrolytu je, že (na rozdiel od lítia) nie je nová chitínová zlúčenina horľavá, takže by sme eliminovali ďalšie riziko elektromobilov. Pomyselnou čerešničkou na torte je fakt, že po 1 000 nabíjaciach cykloch si batéria s chinínom udržala až 99,7 % pôvodnej kapacity. Takúto životnosť dnes nedosahujú ani tie najlepšie lítiové akumulátory.



Ďakujeme, že čítaš Fontech. V prípade, že máš postreh alebo si našiel v článku chybu, napíš nám na [redakcia@fontech.sk](mailto:redakcia@fontech.sk).

Pošli nám TIP na článok

Autor: Mário Šimovič



## Vesmírne sústavy možno ponesú náš názov. Slovensko sa zapojí do ich výberu [🔗](#)

📅 20. 10. 2022, 20:20, Zdroj: [tvnoviny.sk](https://www.tvnoviny.sk) [🔗](#), Vydavateľ: MARKÍZA - SLOVAKIA, spol. s r.o., Autor: TASR, Vladimíra Drábiková, Jozef Demeter, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**  
Dosah: 114 146 GRP: 2,54 OTS: 0,03 AVE: 1848 Eur

Vzdialené planéty a hviezdy, ktoré môžu niesť nami vybrané mená. Slovensko dostane možnosť zapojiť sa do výberu názvu vesmírnych sústav, ktoré bude podrobne skúmať teleskop Jamesa Webba. A ten raz môže zmeniť naše chápanie sveta.

Tisíc svetelných rokov od Zeme lieta vesmírom planéta Kráľomoc a hviezda Chasoň. Staroslovanské pomenovania pre Jupiter a Slnko, ktoré im pred tromi rokmi vybrali Slováci.

„Teraz majú ľudia na celom svete možnosť pomenovať 20 exosvetov. Národná komisia vyberie jeden návrh a ten potom posúdi komisia medzinárodnej astronomickej únie,“ približuje Rudolf Gális, predseda Slovenskej astronomickej spoločnosti pri SAV, **UPJŠ** v Košiciach.

Vzdialené planéty a ich materské hviezdy bude skúmať vesmírny teleskop Jamesa Webba. A od neho si sľubujeme naozaj veľa.

„Webb dokáže vidieť zloženie atmosféry, aká je prítomnosť jednotlivých prvkov v atmosfére. Webb ukázal, že vie byť dokonca výkonnejší než sa čakalo,“ tvrdí Pavol Bobík, astrofyzik Ústav experimentálnej fyziky SAV.

„Napríklad o rok sa môžeme dozvedieť, že tento ďalekohľad pozoroval exosvet, niečo zaujímavé tam objavil a že nesie pomenovanie, ktoré dostalo zo Slovenska. Veľká reklama pre Slovensko, keby sa niečo také podarilo,“ dodal.

Najväčšie očakávania od teleskopu však súvisia s odvekými otázkami ľudstva. Aké, sa dozvieme z reportáže vyššie.

Autor: TASR, Vladimíra Drábiková, Jozef Demeter



## Jesenný CyberSecurityDay 2022 [🔗](#)

📅 21. 10. 2022, 6:20, Zdroj: [zive.aktuality.sk](#) [🔗](#), Vydavateľ: Ringier Axel Springer Media s.r.o., Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Dosah: 83 166 GRP: 1,85 OTS: 0,02 AVE: 1326 Eur

PR článok

Praktické workshopy vychádzajúce z reálnych skúseností pri riešení počítačových bezpečnostných incidentov. Možnosť sa porozprávať s ľuďmi, ktorí sa profesionálne venujú informačnej a kybernetickej bezpečnosti, spoznať nových ľudí a zasúťažiť o zaujímavé ceny.

Neustále rastúci počet bezpečnostných útokov a incidentov nás núti, a zároveň motivuje neustále myslieť na možné následky bezpečnostných hrozieb. Aby sa zvyšovalo povedomie o informačnej a kybernetickej bezpečnosti, už niekoľko rokov je mesiac október Európskym mesiacom kybernetickej bezpečnosti.

**Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** ako aj jej bezpečnostný tím ( CSIRT-UPJS ) chcú pomôcť šíreniu bezpečnostného povedomia aj vlastnými popularizačnými aktivitami, a preto sa v sobotu 22.10.2022 v Košiciach uskutoční v poradí už 3. CyberSecurityDay. Bližšie informácie ako aj registračný formulár nájdete na webovej stránke akcie .

fotogaléria

Neustále rastúci počet bezpečnostných útokov a incidentov nás núti myslieť na možné následky bezpečnostných hrozieb. Zdroj: CyberSecurityDay

CyberSecurityDay je akcia určená primárne študentom a učiteľom stredných škôl. Tentokrát sa okrem prednášky od odborníka z praxe, ktorá bude zameraná na anatóniu bezpečnostného útoku, sa každý študent môže zúčastniť niekoľkých paralelne prebiehajúcich praktických workshopov.

V rámci tohto podujatia nebudú chýbať témy ako analýza otvorených zdrojov (OSINT), analýza malvéru, analýza podvodných emailových správ alebo analýza operačnej pamäte v rámci forenzného vyšetovania. Bližšie informácie o prednáške a workshopoch nájdete na webovej stránke akcie . Súčasťou tejto akcie je aj malé občerstvenie a súťaž vo forme PubQuizu o niekoľko zaujímavých cien.

fotogaléria

CyberSecurityDay je akcia určená primárne študentom a učiteľom stredných škôl. Zdroj: CyberSecurityDay

Jesenný CyberSecurityDay 2022 je súčasťou projektu „Nauč sa základy informačnej bezpečnosti a vzdelávaj svoje okolie“, ktorý realizuje **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** s finančnou podporou Fondu SK-NICu . Do projektu sa zapojili študenti stredných škôl, najmä z Košického kraja a Bratislavy.

Hlavným cieľom projektu bolo šíriť povedomie o informačnej a kybernetickej bezpečnosti medzi širokou verejnosťou. Výber konkrétnych cieľových skupín bol ponechaný na každú skupinu zvlášť podľa ich individuálneho uváženia. Zatiaľ čo sa niektorí zamerali hlavne na študentov základných a stredných škôl, ich rodičov a ďalších zamestnancov školy, iní si zas trúfli osloviť aj seniorov, deti predškolského veku, ale i širšie náhodné okolie.

Autor: PR článok